

Analyse Letterster

(Marant, Cedin en Lexima B.V., 2019)

Deze analyse helpt onderwijsprofessionals om een afweging te maken voor een interventie op ondersteuningsniveau 3, op basis van beschreven didactische kenmerken en kenmerken die de effectiviteit van de interventie beïnvloeden.

De analyse is gemaakt op basis van bestudering van:

- Handleiding
- Steekproef van activiteiten in de oefensoftware

Korte beschrijving interventieprogramma

Letterster is een adaptief digitaal programma bestemd voor leerlingen van groep 4 tot en met groep 8 die moeite hebben met lezen en/of spellen of waarbij sprake is van dyslexie. Leerlingen oefenen grotendeels zelfstandig met het programma.

Bij de start van het oefentraject wordt er met behulp van een intake-toets (spelling) of op basis van de analyse van de DMT-resultaten (lezen) een oefentraject op maat samengesteld. Gedurende het oefenen krijgt de leerling procesgerichte feedback en kunnen de resultaten worden ingezien door de onderwijsprofessional.

Door wie mag het interventieprogramma worden uitgevoerd?

In de handleiding wordt aangegeven dat bij de inzet op ondersteuningsniveau 3, als voortraject voor ondersteuningsniveau 4, een gekwalificeerde onderwijsprofessional nodig is voor de uitvoer. Verder is er niets vermeld over de vereiste competenties. In lijn met [de uitgangspunten](#) voor intensieve zorg op ondersteuningsniveau 3 adviseren wij hierin dat de ondersteuning wordt uitgevoerd door de leesspecialist, RT'er of IB'er (of de leerkracht/onderwijsassistent onder leiding van deze specialisten, of een orthopedagoog/psycholoog gespecialiseerd in leerproblemen). Er wordt een workshop aangeboden om het programma juist uit te voeren en te implementeren.

Colofon

Deze analyse is gemaakt in het kader van Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie door het Expertisecentrum Nederlands in samenwerking met externe deskundigen

© 2021

Is er voor het gebruik van het interventieprogramma een internetverbinding nodig?

- Ja
 Nee

Voorziet het interventieprogramma in voldoende oefenmateriaal voor minimaal 10 tot 12 weken, voor 3 sessies in de week?

- Ja → Een Letterster oefentraject bestaat steeds uit 12 lessen en 1 herhalingsles. Na 12 weken vindt er een evaluatiemoment plaats en wordt er een nieuw programma samengesteld voor de volgende periode van 12 weken.
 Nee

In het interventieprogramma wordt doelgericht gewerkt aan de volgende vaardigheden:

Vaardigheid	Kruis aan wat van toepassing is:
Technisch lezen	☒ Aanvankelijk ☒ Voortgezet
Spellen	☒ Aanvankelijk ☒ Voortgezet

Conclusie: in hoeverre is dit interventieprogramma evidence informed?

Er zijn verschillende effectieve principes en kenmerken in Letterster verwerkt. Bovendien: alles wordt opgeslagen, daardoor heeft de onderwijsprofessional goed inzicht in de vorderingen tijdens de interventie. Hier moet wel goed gebruik van gemaakt worden: het is belangrijk om vinger aan de pols te houden wat betreft zowel de lees-/spellingresultaten en de motivatie. Op die manier kan er waar nodig nog specifieke instructie en feedback geboden worden. Onderwijsprofessionals kunnen een workshop volgen om Letterster op effectieve wijze in te zetten.

Kenmerken die de effectiviteit van het interventieprogramma beïnvloeden	Hoe is dit aspect uitgewerkt in het interventieprogramma?	Welke <u>extra</u> inspanningen worden van de onderwijsprofessional gevraagd om de effectiviteit te waarborgen?
<p>Het programma bevat een planning van activiteiten, afgestemd op de leerdoelen op basis van hiaten in de lees- en spellingontwikkeling.</p>	<p>Spelling: op basis van de resultaten van een instaptoets bepaalt Letterster met welke spellingregels een leerling nog moeite heeft. Elke week verschijnt er een nieuwe spellingcategorie. Alle voorgaande spellingcategorieën kunnen nog geoefend worden op verschillende niveaus.</p> <p>Lezen: op basis van een zogenaamde risicoscore en aandachtsscore op de DMT kiest de onderwijsprofessional uit een aantal opties waarbij gradaties van snel en nauwkeurig zijn te onderscheiden (van 'rustiger en veel nauwkeuriger lezen' tot 'sneller en nauwkeuriger te blijven lezen'). Ook kiest de onderwijsprofessional uit drie niveaus: moeite met eenvoudige (klankzuivere) woorden; moeite met letterclusters en woordpatronen; moeite met het lezen van woorden met meer dan twee klankgroepen (of met het lezen van betekenselementen (bijvoorbeeld voor- en achtervoegsels)).</p>	<p>Voor spelling wordt de planning automatisch gegeneerd en aangepast op basis van de prestaties van de leerling.</p> <p>Voor lezen moet de onderwijsprofessional de resultaten op de DMT interpreteren met behulp van de DMT handleiding en vertalen naar een doel (wat betreft accuratesse en leestempo) en niveau (type woorden).</p> <p>Het programma biedt een aantal opties waaruit gekozen kan worden die aansluiten bij de doelen (zie in de kolom hiernaast beschreven).</p>
<p>Het programma biedt concrete handvatten voor het in stand houden/bevorderen van lees- en spellingmotivatie.</p>	<p>Naast de feedback wordt de leerling op verschillende manieren beloond met stickers, complimenten, leuke animaties, stempels bij lessen etc. Verder kan de spelomgeving stimulerend werken.</p> <p>Het lezen van woorden wordt geïsoleerd geoefend; een betekenisvolle context ontbreekt. Door de herhaling kan het flitsen van woorden wel voor succeservaringen zorgen en motiverend werken.</p> <p>Bij het lezen op tekstniveau kunnen zelf teksten gekozen worden.</p>	<p>De onderwijsprofessional kan de leesmotivatie bevorderen door eigen tekstkeuze, waarbij kan worden aangesloten op de interesses van de leerling. De motivatie zou verder bevorderd kunnen worden door leerlingen inzicht te geven in hun ontwikkeling en door in gesprek te gaan met de leerlingen, zowel over hetgeen gelezen is als over de lees-/spellingprestaties.</p>

Kenmerken die de effectiviteit van het interventieprogramma beïnvloeden	Hoe is dit aspect uitgewerkt in het interventieprogramma?	Welke <u>extra</u> inspanningen worden van de onderwijs-professional gevraagd om de effectiviteit te waarborgen?
De handleiding biedt suggesties en concrete handvatten om expliciete instructie te bieden.	<p>Spelling: De uitleg wordt door middel van een filmpje aangeboden, waarin een orthopedagoog de instructie geeft. Er wordt gebruik gemaakt van versjes, visuele ondersteuning (steunkaarten) en strategieën. Iedere spellingregel heeft een eigen steunkaart. Op de steunkaarten die in Letterster staan wordt de koppeling gemaakt met de aangeboden regel op school (van de meest gebruikte spellingmethodes).</p> <p>Lezen: Van de onderwijsprofessional wordt gevraagd om expliciete instructie te geven of het gaat om nauwkeurig of om tempo oefenen op woord- en tekstniveau.</p>	<p>Als de spellinginstructie in het filmpje niet voldoende blijkt, is herhaling en instructie in kleinere stappen nodig. Op basis van de data die door het programma verzameld worden, kan de onderwijsprofessional afleiden bij welke spellingregels dit eventueel nodig is. In het programma worden suggesties gegeven hoe de professional de uitleg op andere manieren en eventueel in kleinere stappen kan aanbieden.</p> <p>De leesinstructie bij het tekstlezen betreft vooral een manier waarop gelezen kan worden (bijv. dobbelsteenlezen, of het lezen van woorden in een andere volgorde) gekoppeld aan de leesdoelen van de leerling. Er wordt geen instructie geboden wat betreft leesaanpak. Daar zal de onderwijsprofessional zelf instructie op moeten geven.</p>
Het programma biedt handvatten voor effectieve feedback.	<p>Spelling: Bij spelling krijgt de leerling directe, resultaatgerichte feedback van het programma. Er wordt aangegeven welke woorden verkeerd geschreven zijn en de juiste schrijfwijze wordt aangegeven. Gedurende het doorlopen van het stappenplan krijgt de leerling ook procesgerichte feedback; per stap wordt aangegeven of het goed of fout is, maar ook waaraan de leerling nog meer kan denken. Dit laat het gewenste proces zien.</p> <p>Lezen: In de handleiding staat dat de onderwijsprofessional de leerling gerichte feedback kan geven op het volbrengen van de opdracht.</p>	<p>Bij spelling genereert het programma automatisch taakgerichte feedback en procesgerichte feedback op het gewenste proces (bijv. welke steunkaart moet je gebruiken?). De onderwijsprofessional kan nog specifiek ingaan op de aanpak en het strategiegebruik van de leerling.</p> <p>Voor lezen zal de onderwijsprofessional zelf moeten voorzien in passende proces- en productgerichte feedback. Deze feedback zal moeten aansluiten op de vooraf gekozen doelen.</p>

Didactische kenmerken van de activiteiten	Hoe is dit aspect uitgewerkt in het programma?	Welke <u>extra</u> inspanningen worden van de onderwijs-professional gevraagd om de effectiviteit te waarborgen?
<p>Gericht op alfabetisch principe en fonologisch georiënteerd</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ In het interventieprogramma wordt doelgericht en expliciet aandacht besteed aan letterkennis en fonologisch en fonemisch bewustzijn. ☒ Auditieve informatie (fonologie) en visuele informatie (orthografie) wordt zoveel mogelijk gekoppeld. ☐ De letter-klankkoppelingen worden multisensorieel aangeboden. 	<p>De letter-klankkoppelingen worden geoefend in het memoryspel Dizzy. De leerlingen zien de letter(s) en benoemen de klank, waarna deze nog een keer door het programma wordt uitgesproken.</p> <p>Fonemisch bewust zijn komt bij spelling terug tijdens het hakken van de woorden in losse klanken of klankgroepen.</p> <p>Aan elk type klank worden symbolen gekoppeld. De klanken zijn onderverdeeld in: korte, lange, twee-, drie-, viertekenklanken en medeklinkers.</p>	<p>n.v.t.</p>
<p>Oefenen op letter-/klank-, woord-, zins-, en tekstniveau</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ In het interventieprogramma worden oefeningen op letter/klank-, woord-, zins- en tekstniveau aangeboden. ☒ De geoefende lees- en spellingmoeilijkheden worden toegepast in nieuwe en verschillende lees- en schrijfsituaties om te zorgen voor transfer. 	<p>Oefeningen voor lezen worden aangeboden op klank- (Dizzy) , woord- en tekstniveau.</p> <p>Oefeningen voor spelling zijn alleen op woordniveau.</p> <p>Bij het spel Dizzy kan er geoefend worden met alle klanken, of typen klanken die nog lastig zijn (bijvoorbeeld tweetekenklanken).</p> <p>Wanneer leerlingen een spellingoefening of leesoefening op woordniveau opnieuw doen, krijgen ze andere woorden om te oefenen.</p>	<p>Voor spelling zou de inoefening uitgebreid kunnen worden naar zins- en/of tekstniveau. Op die manier wordt ook transfer bewerkstelligd.</p> <p>Op tekstniveau wordt de opdracht meer betekenisvol en functioneel, authentieker, i.p.v. want de motivatie ten goede kan komen.</p> <p>Voor het lezen op tekstniveau worden er door de onderwijsprofessional en/of leerling teksten of boeken uitgekozen.</p>

Didactische kenmerken van de activiteiten	Hoe is dit aspect uitgewerkt in het programma?	Welke <u>extra</u> inspanningen worden van de onderwijs-professional gevraagd om de effectiviteit te waarborgen?
<p>Aandacht voor woordstructuur</p> <p>☒ In het interventieprogramma wordt aandacht besteed aan het herkennen van woordstructuren en spellingmoeilijkheden binnen een woord, zoals medeklinkerclusters en morfemen.</p>	<p>Spelling: spellingregels worden d.m.v. steunkaarten – met klankenschema als basis- inzichtelijk gemaakt. Klanken hebben een groepsnaam en een symbool. In het klankenschema worden de volgende klanken onderscheiden: korte klank, lange klank, twee-, drie- en viertekenklank, medeklinker, stomme klank. Daarnaast is er aandacht voor bepaalde woordstructuren als voor- en achtervoegsels.</p> <p>Lezen: er wordt gebruikgemaakt van woordrijen waarin een bepaalde moeilijkheid of woordstructuur voorkomt.</p>	<p>n.v.t.</p>
<p>Oefenen op leestempo: eerst goed dan snel</p> <p>☒ In het interventieprogramma wordt er bij het lezen eerst op accuratesse en daarna op tempo geoefend.</p>	<p>Lezen: In de handleiding wordt beschreven dat het belangrijk is om eerst rustig te oefenen en daarna pas tempo te maken. Nadat de woorden samen met de onderwijsprofessional zijn inge oefend, kan er vervolgens geoefend worden op tijd. Kent de leerling de woorden voldoende? Dan kan de leerling de woorden flitsen. Wanneer de leerling dan fouten maakt doordat de woorden te kort in beeld zijn, vertraagt Letterster en is het woord langer in beeld te zien. Als het goed lukt om de woorden te lezen, wordt het tempo versneld.</p>	<p>n.v.t.</p>

Didactische kenmerken van de activiteiten	Hoe is dit aspect uitgewerkt in het programma?	Welke <u>extra</u> inspanningen worden van de onderwijsprofessional gevraagd om de effectiviteit te waarborgen?
<p>Herhaling</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Geoefende leesmoelijkheden komen herhaald aan bod in verschillende sessies. ☐ In het programma wordt er geoefend met herhaald tekstlezen of doorlezen van teksten van hetzelfde niveau. ☒ Geoefende spellingmoelijkheden komen herhaald aan bod in verschillende sessies. 	<p>Bij elke nieuwe les is aandacht voor herhaling.</p> <p>Spelling: Na 4 oefenweken kan de leerling de eerder aangeboden spellingcategorieën door elkaar oefenen.</p> <p>Lezen: woorden die bij de flitsoefening nog niet juist zijn gelezen, worden aan het eind van de opdracht nog een keer herhaald. Eerder geoefende woorden komen ook in verschillende sessies terug.</p>	<p>De onderwijsprofessional kiest bij het tekst lezen zelf de teksten uit. Daarbij kan hij of zij een keuze maken in het oefenen op hetzelfde niveau van teksten of het herhaald lezen van een tekst. Wanneer er uit een boek gelezen wordt, kan dit ook toegepast worden.</p>